

LJUBLJANA

BEOGRAD

ZAGREB

CELJE

ISTRA.

TRST

GORICA

MARIBOR

KOROTAN

KAJER 1942

ZALOŽIL IN IZDAL JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

Št.: 4

Š O T O R S K A K N J I Ž N I C A

POŠILJA: IVAN UČENIKOV

. . .

V S E B I N A

Ivan Učenikov:	SLOVLENSKA PEST.....Str...51
x x x	MOŽJE POD COPATO....." 54
R.H.Poslov.Uč.	ČRNI PAJEK (Nadalj.) " 57

. . .

KAJER 1942

ZALOŽIL IN IZDAL JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

COPYRIGHT BY JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

NOVEMBER

SLOVENSVA PEST
(Ivan Učeničkov)

Resnični doživljaj primorskega Slo-
venca, ki je še danes v vrstah ang-
leške vzhodno-afriške armade.

Ciril Bratuž je zrl proti severu, od koder je vzhajalo sonce s svoji-
mi rdečimi in žgočimi žarki po neskončni peščeni puščavi. Dirri. Z daljno-
gledom je skrbno pregledoval okolico, nato je prijel za Tommygan in ne-
premično strmel v neizmerno rumeno ravnino, od koder je pričakoval sov-
ražno patroljo.

Že dva dni je bil tu v žolto-sivem kamenju obronkov pogorja Huri na
meji Kenije in Abesinije. Čez dan je stal na straži, ponoči pa se je za-
vlekel s svojim konjem v bližino male kotanje, ki je bila polna vode še
od zadnjega velikega deževja.

Ciril Bratuž je bil prostovoljec v angleški kolonijalni armadi. Pred
leti je bil v svoji domovini marljiv in sposoben mehanik, ali so ga La-
hi zaradi prepevanja slovenskih pesmi zaprli za šest mesecev in po pre-
stani kazni ni mogel nikjer najti zaposlenja. Utihotapil se je med abe-
sinske izseljence in po velikih težavah prispel nekaj mesecev pred iz-
bruhom vojne v Adis-Abebo. Tudi tu zanj ni bilo kruha, ker ni imel fa-
šistovske izkaznice. Ko je začela vojna jo je potegnil še z nekaterimi
tovariši v Mego. Tu je ostalimpadlo srce v hlače, sam pa je srečno do-
segel Kenijo. V Nakuru se je prijavil angleški kolonijalni vojski, in po
nekaj tednih so ga uvrstili v sudanski bataljon. Izkazal se je kot izvr-
sten poznavalec ozemlja, in tvegala je vse, da se maščuje nad sovražniki
in zatiralci svojega rodu.

Zato je ležal sedaj tu v kamenju in prežal na Lahe. Puščava je gore-
la, vročina je trepetala v finem valovanju razbeljenega zraku, ali Ciril
Bratuž je nepremično ležal na preži in s svojimi modrimi očmi motril
dolgočasno ravnino.

Nenadoma se je sklonil naprej. Daleč na obzorju so vstajale iz peska
majhne postave, ki so se polagoma bližale. Dvanajst jezdecev je naštel.

Jezdili so vštric drug poleg drugega in se bližali skalovju.

Ciril je z veliko ljubeznijo pobožal vročo cev avtomatske karabine. Končno so Lahi le prišli... Ni se zmotil; kdor je hotel proti meji, je moral tod mimo, če je poznal pot in če ni hotel med potjo poginiti od žeje. Kotanja v njegovem hrbtu je bila edino napajališče na vsem obširnem ozemlju.

Lahi so morali dobro poznati puščavski vodnjak, kajti ustavili so se naravnost pred vstopom v skalovje.

Ciril si je premislil. Puško je obesil na ramo in se previdno splazil po žgočem skalovju navzdol proti karavanski stezi, kjer so ležale ogromne skale, posejane v gibljivem pesku.

Polagoma so Lahi prihajali bliže. Dosegli so že prve skale. Ustavili so konje in nerodno zlezli iz sedel. Obstali so v vročem drobnem pesku, z dlanjo si zasenčevali oči in strmeli v ogromne sklade skalovja, za katerimi je ležalo napajališče. Izgledalo je, da si ne upajo kar tako do vode. Ciril je ležal za ogromnim skalnim previsom in prežal.

Najrajše bi ves ducat postrelil, s tem bi bilo njegovo delo končano in mirno bi lahko odjezdil k svoji edinici. Ali vse to je bilo vendarle tvegano. Bil je sicer izvrsten strelec, ali vseh bi vendarle ne zmožel. Če mu pa en sam uide, bo načrt njegovega poveljnika splaval po vodi.

V tem so se Lahi zganili. Eden sam je ostal na mestu in poprijel vajeti vseh 12 konj. Ostali so pričeli vstopati v skalovje. Razdalje med posamezniki so se čedalje večale. Ciril je takoj vedel, kaj mu je storiti. Tu bo Tommygan napravil najlepše delo.

Počasi je zaslonil puško v jaso skalnatega žlebička; precej časa je meril.

Pol ducata hitrih zapovrstnih strelcev je prekinilo puščavsko tišino. Nekaj jastrebov je s klopotajočimi peruti vzletelo nekje iz skalovja. Se nekoliko krat je zadonelo po nekaj strelcev, in večina rujavih konj se je valjala po rumenem pesku. Nekaj jih je v diru zbežalo po puščavi.

Konjač je po prvem presenečenju skočil za skalo, medtem so ostali iskali kritje za kamenjem in peščenimi sipinami. Ciril je zadovoljno zamomljal: "No, sedaj ste na vrsti, spake nagnusne" kje je neki ostal prvi?"

Zavlekel se je nekoliko na stran in skozi majhno špranjo ogledoval navzdol,

Dolgo časa je bilo vse mirno. Končno se je nekaj zganilo v pesku. Ciril je stisnil Tommygan in skrivil desni kazalec. V tem pa so ga poškopili drobci kamenja in na levi strani je občutil žgočo bolečino.

Vrgel se je na tla, se parkrat prevalil, nato pa z novega zaklonišča zapazil zgoraj na levi ležečega Laha, ki je ravno dvigal puško za strel. Se parkrat se je prekopicnil in izginil med skalami. Tu se je dvignil. Leva roka ga je žgala z neznosno bolečino. Z vsakim srčnim utripom je udarila debela kaplja krvi skozi khaki-bluzo.

Ugriznil se je v ustnico. Tega odvratnega polentarja, ki je lezel najbolj na levo je čisto izgubil iz oči, in to kalabrsko seme ga je sedaj ukranilo. Ali igra še ni končana, čeravno je ranjen.

Previdno se je zavlekel k vodni mlakuži.

Lah, ki je streljal, se je pokazal izza mogočne stene in tudi ostali so počasi zlezli skupaj. Vsi so nekaj kričali nad konjačem.

"Ne prepirajte se, ragazzi!" je zaklical prvi z leve strani, "je že odpravil."

"Kaj si ga zadel?" je vprašal sergente, ki je bil vodnik patrolje, "Si capisce!" se je bahavo postavil, "naravnost v srce", je še dodal, "prevrnil se je kot zajec!"

Vsa skupina se je zbrala na peščeni goličavi, dobro zakrita z vseh strani od skalovja. Trije so stražili, ostali pa so pričeli odpenjati-krušnjake in med glasnim prerekanjem in hvalisanjem večerjali.

Tiha noč se je zdela neskončna. Po dolgih in mučnih urah je ponovno počasi zažarelo afriško sonce in včerajšnja vročina se je ponovila v sveži izdaji.

Sergente je zbral svoje junake in jim na dolgo in široko nekaj pripovedoval. Prerekanja ni bilo konca. Nazadnje so se vendarle pričeli plaziti posamezniki po trebuhu in s puško v roki po skalovju navzgor. Previdno so se krili med stenami. Z velikimi skoki so preskakovali goličave. Vsako skalo sproti so zavzemali. Tik pred njimi je vzletel beloglavi jastreb z glasnim krakanjem. Eden je potegnil za puško in hotel strelja-

ti, ali sergente mu je s silo potisnil puško navzdol.

S težavo so se končno privlekli na vrh skalovja. Sergente se je plazil prvi, vsak tudi najmanjši kupček mu je poslužil v kritje. Nenadoma pa se je pognal kvišku in z dolgimi odskoki premeril debelo kamenje. Ostali so mu presenečeni sledili. Nekaj korakov pred njimi je v majhni kotlinici ležala vodna kotanja.

Bila je prazna... Okrog nje je bilo več sledov strnjene krvi. Na sredini posušene kotanje pa je ležal velik kos papirja in na njem napis:

"BON RINFRESCO! - IL PUGNO SLOVENO."

"Izgubljeni smo ragazzi," je dejal sergente. Potem pa je bilo vse tiho. Ostali so razumeli. Pečevje okrog napajališča je bilo še mokro od vode, ki jo je Ciril do zadnje kaplje izplal iz kotanje. Na sto kilometrov okrog ni bilo druge vode. Konji pa so ležali negibni na dnu puščave. Med obupnimi vzkliki: "Aiuto, mamma mia!", so zaokrožili nad dvanajstoročico beloglavi jastrebi...

xxx

MOŽJE POD COPATO

Kakor je pač bila njegova navada, se je Kalif Harun al Rašid tudi danes po avdiencah zabaval s svojimi vezirji, dvorjaniki in zaupniki. Med te je bil všteti tudi Abu Nuvas, šaljivi pesnik in modrijan. Tokrat se je pogovor nanašal na ženske. Eni so trdili, da ženske v haremu nimajo nikakih posebnih pravic in da so svojemu možu kar najpokorneje vdane. Drugi pa so trdili, da imajo ženske v domačem življenju čisto posebno, da, kar preveliko veljavo. Tako so si torej možje ostro nasprotovali in so bili razdeljeni v dva tabora. Naposled se je Harun al Rašid obrnil do pesnika Abu Nuvasa, čigar dovtip in duhovitost je vedno visoko cenil.

-Poglavar, vernikov, - je odgovoril vedri modree in pesnik na kalifovo vprašanje, - tvoj služabnik sodi takole: če bi imel toliko oslov, kolikor je v mestu Bagdadu zakoncev, ki so pokorni svojim ženam - hočem reči, ki so pod copato - tedaj bi bil pač jaz najpremožnejši mož v svoji državi.

Kalif se je smejal na ta odgovor svojega dvornega pesnika in je želel, naj se nekoliko določneje izrazi. In Abu Nuvas je nadaljeval:

- Sveti mogočnik, izdaj odlok s svojim pečatom! Naj bo tam zapisano, da mi morajo odpreti vsaka vrata, da bom lahko po vsem Bagdadu pregledoval in preizkušal: na kak način vpliva ali obvlada katerakoli ženska svojo družino in še posebno svojega moža. Dovoli mi samo 14 dni odloga, da ti bom poročal o svojem poslanstvu - in odredi, da mi bo vsak mož, ki ga bom našel pod copato, poklonil osla. To bi prav rad imel - zato te prosim, veliki kalif, sonce sveta, ne pozabi na osla!

Harun al Rašid se je z grohotom smejal, ko je čul smešno željo in naklep svojega dvorskega pesnika. Pri priči je dal napisati in zapečatiti dekret, ki naj pripomore rešiti staro vprašanje, kdo prav za prav pripada šibkemu spolu: mož ali žena?! Minila sta dva tedna, odkar je modrec in pesnik hodeval po Bagdadu. Sedela sta Harun al Rašid in njegova najljubša žena Sobeida na ploščadi kalifove palače, odkoder sta lahko zrla daleč po ravni deželi. Pravkar sta končala malico - ko zagledata v daljavi oblak prahu, ki se je bolj in bolj bližal. Da, oblak prahu se je bližal kalifovi palači.

Harun al Rašid se je vznemiril. Sodil je, da se je nemara kakšno sosedno pleme dvignilo proti njemu, da, sodil je, da so razbojniki na poti - zato je brž odposlal oddelek svojih gardnih konjenikov pogledat, kdo se bliža palači. Kmalu nato se je vrnil eden izmed jezdecev, ves potan in iz sape. Sporočil je kalifu: "Bliža se pesnik in modrec Abu Nuvas na čelu dolge črede oslov."

Harun al Rašid se je z grohotom zasmel. Lepa Sobeida, ki ni vedela, kaj se godi, je takoj želela vedeti, čemu se kalif tako široko smeje.

- Prosim, svetlo sonce, zakaj tolik smeh?

In kalif Harun al Rašid je svoji ljubljeni ženi razložil: kako je pobaral Abu Nuvasa zastran vloge ženske v družini in še zlasti nasproti možu in kako je Abu Nuvas zaprosil, da bo poizvedoval po vsem Bagdadu zavoljo dokaza, da je v resnici mož pokoren ženi, ne pa narobe, kakor to menijo domišljavci...

Lepa Sobeida se je jako zanimala za poročilo vedrega modreca in pes-

nika, zato je prosila kalifa, naj ji vendar dovoli, da bo lahko poslušala razgovor med njim in pesnikom. Harun al Rašid je kajpada privolil, saj lepi Sobeidi ni nikoli ničesar odrekel. Sobeida se je nato skrila za zagrinjalo.

Knašu nato je vstopil pesnik in modrec, se vrgel gospodarju k nogam in je vzkliknil:

Vzvišeno veličanstvo, poglavar vernikov, zdaj imam na tisoče oslov in sestavil sem spisek vseh zakonskih mož, ki so podložni svojim ženam, to se pravi, ki so pod copato. V tem spisku boš našel ime svojega prvega ministra. Tam so zapisani visoki sodniki, age, muftiji, gardni generali, tam so imena vseh plemičev in celo tudi ime tvojega komornika. Imena najbogatejših trgovcev v Bagdadu so tam zapisana, zraven pa so tudi imena nešteti drugih državljanov, majhnih in velikih.

Ko je modrec vse to našel, je dobro opazil, da se je zagrinjalo tam zadaj nekoliko vzbočilo. Kajpada je uganil, da se tam skriva radovedno bitje, torej ženska, - pri Alahu, saj to ne more biti nihče drugi kakor lepa Sobeida!

Prebrisani Abu Nuvas je zatorej povzdignil svoj glas in je navdušeno vzkliknil:

- Tvoj komornik, o gospodar, ima čudovito hčerko, ah, deklico nepri- merljive lepote! Stara je 15 let - in bo prav gotovo vseč tvojim očem, to vem! Daj da pride v tvojo palačo!

Harun al Rašid se je kar nekam preplašil. Namigoval je zlobnemu pesniku, naj vendar umolkne, kajti mogočni poglavar vernikov se je bal ljubosunja svoje ljubljene žene.

Čim pa je Abu Nuvas, duhoviti dovtipnež, videl, kako plašno se obnaša njegov gospodar, se je dostojanstveno dvignil in je rekel mirno in neizprosno:

- Veličanstvo, kot vladar vernikov mi pač ne boš odrekel dveh osličkov?

Harun al Rašid je priznal svoj poraz in je takoj odredil, da so njegovemu pesniku in modrecu izročili dva oslička. Razen tega mu je navrgel nošnjiček zlatnikov.

Gospodična Rebell se je odmaknila od okna in še predno je Leon Gozlan vstopil, se policijski tajnik ni mogel brzdati in je z ironijo pripomnil:

"Prepričan sem, da nam boste že jutri izročili morilca, kaj ne, gospodična detektivka?"

"Le norčujte se," je odgovorila kriminalistka in je obenem ponudila roko vstopivšemu stražniku, "ta vaša pripomba me gotovo ne segreje! Ali pomnite, da nekoliko spretna ženska, lahko mnogo več izšpijonira, kakor pa moški! - Če koraca moški dopoldne ali popoldne pazljivo po ulici - skoro že ne more odvrniti pozornosti od sebe. Vsakdo se sprašuje: Zakaj ni v uradu, zakaj ne dela? Z žensko je drugače! - Ali gre na obisk, ali nakupuje... Nihče ne obrača glave za njo, posebno še, če ni lepa... Če pa je čedna je za kriminalistko nesposobna - in tudi ji ni treba biti! Gozlan midva pa na delo! Imava dolgo pot! Imate samokres pri sebi?"

"No, tako hudo ne bo," je pripomnil stražnik, "ali za vsak slučaj sem preskrbljen."

"Nič se ne ve. Na svidenje!" Oba sta šla mimo tajnika, ki ni delal posebno duhovitega obraza in sta bila kmalu potem že tudi na cesti. Tramvaj ju je hitro pripeljal na bulvar Malesherbes. Ljudi je bilo malo na cesti, kajti Parižani nimajo radi snega. Med vožnjo je Inez svojega tovariša obvestila o vsem potrebnem.

"Najprej, Leon," je dejala detektivka, "nobenemu človeku o najinem delu niti besedice! Mogoče, da sledimo čisto drugo sled, kakor pa preiskovalni sodnik. Zato se ne smeva zmotiti vse dokler ne prideva do uspeha, čeravno bi nam nit enkrat zdrknila iz prstov."

"To se pravi, da moram budno poiskati hišo," je menil Gozlan in si brisal ledene kristale s svojih kôšatih brk.

Detektivka se je borila s snežnim metežem in počasi rinila naprej. Eden naj opazuje desno stran, drugi levo. Končno sta se zopet znašla na koncu ulice in sta obstala razočarana, kajti nihče izmed njiju ni opa-

zil rdečih svetiljk.

"Lepo sva se namazala," se je smehljaje jezila Jnez in cepetala z nogama po snegu. "Kaj me je gospodična Laclos nalagala? Dekle je napravljalo tako pošten vtis. Mogoče pa nisva dobro gledala. Še enkrat nazaj po cesti!"

Sedaj sta motrila še z večjo vnemo posamezne hiše, vendar nista zagledala rdečkastih luči, ki sta ju iskala. Popis modistke se je vjemal z različnimi hišami v tej ulici. Že sta bila skoro zopet na koncu bulvarja, ne da bi zapazila rdečkasti blesk. Pogum gospodične Rebell je padel skoro na ničlo, ko je stražnik ob njeni strani nenadoma vzkliknil: "Poglejte tele upadne luči pri vhodu. Mogoče pa je to iskana hiša! To široko poslopje s stebri."

Kriminalistka je pazljivo motrila moderno poslopje z bogato fasado in je počasi spregovorila: "Mogoče imate prav, Leon. Stalno sva mislila, da morata luči goreti. To je hiša št. 18 hm!... Ta del mesta mi ni znan in na žalost tudi nobenega stražnika ni v bližini, da bi nama stvar razjasnil. Ali na voglu je kavarna in tam bova gotovo našla adresar."

Kmalu nato sta že sedela v kotu prazne kavarne in se grela pri dveh kozarcih čaja. Gozlan je seveda popil še kozarček orehovca, medtem ko je njegova tovarišica brskala po adresarju "Tout Paris" in nenadoma prita-jeno zavpila:

"Je že v redu! Tu je bulvar Malesherbes 18, zasebni hotel gospe major-ja Poupona. Oddaja v najem samo celotna nadstropja, vsekakor ne manj kakor s štirimi sobami. Prostori za služinčad so v zadnjem delu hiše. Kopalnica, telefon itd. Sedaj veva, da se je zadrževala skrivnostna dama samo prehodno v Parizu. Toliko težje, če jo hočeva najti."

"Lahko pa je mogoče, da je sedaj ropet, kakor pred meseci, v tem elegantnem pansijonu," je odgovoril Gozlan.

"Vsekakor bi nam to dobrodošlo. Monogram "C" naju lahko privede na pravo sled."

"C"? Najbrž je dami ime Charlotte. Monogram pa lahko seveda tudi kaj drugega pomeni. Gotovo veste, kako nečitljivo se včasih monogrami graviraj-

"Kako boste zvedeli pravo ime?"
"To prepustite kar meni." Detektivka je za trenotek razmišljala, pre-

listala še enkrat po adresarju in potihoma pripomnila: "Gozlan, pojdite k telefonu, ali previdno in pazite, da kdo ne prisluškuje."

Napotila sta se neupadno na drugo stran kavarne, kjer je stal telefonski aparat za temno zaveso. "Vsedite se Gozlan tako," je ukazala Jnez, "da me lahko takoj opozorite, če bi se nama kdo približal." Pričela je obračati kolesce s številkami po vrsti, kakor si je poprej zabeležila telefonsko številko.

"Halo kdo je tam! - Tu pansijon Poupon!" se je zaslišal ženski glas.

"Ali je hišna pri telefonu?" je vprašala Jnez.

"Da. Kdo tam?"

"Tu Grand Magasin Bon Marché". Uradnica urada za izgubljene stvari. Eden izmed naših gospodov je zapazil, da je neki dami pri plačevanju zdrknila zlata ročna torbica na tla. Poslušajte, gospa hišna? Gospod je tekel za njo, pa jo je v gneči izgubil. Ko je pritekel na cesto, je ravno še videl, da je vstopila v taksi. Sluga je slišal, da je navedla šoperju vaš naslov."

"Kako se imenuje dama?" je vprašala hišna z glasom, ki je izdajal njeno radovednost.

"E, pa to bi mi radi zvedeli, da bi dami lahko vrnilo njeno torbico. Ta nosi monogram "C", "C" kakor Cecilija. Ali poznate pri vas damo, katere priimek ali ime pričinja s "C"?"

"To je težko reči, gospodična od "Marché", pri nas imamo mnogo dam, imena vseh pa niti ne vem. Ali niste rekli "C"?"

"Da, gospa hišna."

"Tu stanuje vsekakor neka dama, ki ji je ime Celestina, ali ta gotovo ni bila, kajti pred par minutami je bila pri meni in vzela pošto. Pri tem je nosila zlato ročno torbico, v katero je vtaknila pisma."

"Mogoče pa jih ima več," je dejala kriminalistka "Kako pa se piše?"

"Ne, ne, natančno vem, da ima samo eno," je menila hišna, ki je izsledala precej trmoglava, "ali bom pri damah povprašala, če katera posebej preišča torbico. Potem pa vam bom telefonirala."

To bi pa lahko postalo usodepolno in je bilo treba vsekakor preprečiti. Če bi se namreč hišna obrnila na trgovino in bi tam nihče ničesar ne vedel, bi lastnica torbice takoj izvedela, da je po sredi neka zviijača

ni bi izginila.

"Ali ste še pri aparatu, gospa hišna?" je zaklicala Jnez. - "Da, gospodična še sem tu." -- "Naš urad bomo takoj zaprli," je odgovorila detektivka. "Nekdo izmed našega osebja bo prišel do vas - prosim, trenotek --" po kratkem odmoru je naglo rekla: "Gospa hišna ali ste še pri telefonu?" - "Da, gospodična od "Marché", sem še tu." - "Ravnokar so mi povedali, da so torbico izročili dami, ki stanuje v Rue Vite na bulvaru Malesherbes. Naš vratar je najbrž slabo slišal. Oprostite, da sem vas tako dolgo nadlegovala."

"O, prosim, to ni nič -- "

Z globokim vzdihom je prišla gospodična Rebell izza zavese in dejala Gozlanu: "Kaj pravite k temu?"

"Pasja vera! Oprostite, da preklinjam! Ampak lagati pa znate, gospodična, da mi gredo kar lasje pokonci!"

"Lagati?" Detektivka se je jezno vgriznila v ustnice. "Bili so časi in narodi, ki so tak talent cenili - recite mi, dragi Gozlan, ker ima ta seveda že tako neprijeten prizvok, da imam vendar nekaj talenta iz ljudi nekaj izvleči. Seveda tem ljudem ne smemo povedati čiste resnice, ki nam je znana. Zakaj bi jih napravljali za bolj brihtne, ne da bi sami pri tem postali bolj pametni. Imenujte to stvar kakorkoli hočete, tu gre pač za toristen smoter."

"Saj sem to dejal samo v šali. Smoter pa mi je itak znan. Posebno pa naša dobra namera, ki lahko nama obena dobro služi! Nokaj pa ste zvedeli?"

"Najprej, da se dama imenuje Celestina. Priimka pa nisem izvedela, nam je pa, da ga izvem že v nekaj minutah, kajti sedaj grem sama tja."

"Kaj mislite, da vas bodo pustili notri? Zdi se mi, da ne bo šlo tako lahko."

"Če bi bilo nekoliko bolj zgodaj bi šla s škatljo za klobuke. Modistki navadno ni težko priti v hišo, ali pri tem lahko srečam sobarico, s katero bi lahko stvar uredila kar pod roko. Prosim, Gozlan, čakajte me tu, saj dolgo ne bo trajalo!"

Ko je detektivka stopila na cesto ni več snežilo, pač pa je burja še vedno razsajala. Naglo se je napotila k hiši št. 18, da bi hišna ne mislila, da ima telefonski razgovor nekaj skupnega z obiskom. Sluga pansi-

Jona je stal pred hišnimi vrati in z omalovaževanjem pogledal gospodično Rebell, ko je stopila bližje.

"H komu želite?"

"Rada bi govorila z gospo Celestino..." Priimek je mrmljala nerazložno med zobmi tako, da bi se lahko slišalo kakršnokoli ime.

"Ne verujem, da boste lahko z njo govorili," je odgovoril sluga. "Sinoči je bila na plesu v operi in se je pozno ponoči vrnila. Čez dan je bila ves čas na nogah, tako, da je verjetno, da se bo zgodaj vlegla. Sicer pa poskušajte, stanuje v drugem nadstropju."

"Iskrena hvala!" Služabniku je stisnila v dlan kovanec za en frank in potem počasi stopala po elegantnih stopnjicah navzgor, vsa srečna, da ni srečala hišne, s katero se je pred nekaj minutami telefonično razgovarjala. Torej Celestina je markiza Touars in stanuje tu. Ali je ona iskana neznanka?

Jnez Rebell ne prihaja v zadrego, to ni njena lastnost. Iz torbice je izvlekla posetnico z nekim čisto limonadnim imenom, saj je takih imela na pretek. Posetnico je izročila postreščku z naročilom, da jo izroči markizi, sama pa se je v veži vsedla na baržunast naslonjač. Torej v Operi je bila sinoči markiza. Opéra Comique - Jnez Rebell se je naenkrat pognala kvišku - opera je na Boulevard des Italiens - in od tam je na mesto umora v Rue Vivienne manj ko pet minut!

Postrešček se je vrnil s prošnjo markize, naj bi obiskovalka nekaj časa potrpela.

"O, če motim, bi prišla pa drugič," je odgovorila Jnez. "Ravnokar sem zvedela, da se je markiza šele proti jutru vrnila z opernega plesa."

"O ura je bila že štiri, ko je prišla s taksijem - marki pa je prišel šele ob šestih - in ..." Postrešček se je skrbno ozrl, nato pa zaupno zašepetal detektivki: "... nabit ko kanon!" Zasmel se je kot človek, ki je nekoga zalotil pri neki neumnosti.

"Kako?" je vprašala Jnez, ki je bila zelo radovedna, kaj ji bo postrešček še povedal.

"No, vam že lahko povem, tudi ona je bila pijana do nezavesti. Jaz in Jaka s prvega nadstropja sva jo morala vleči navzgor. Verjetno je že med potjo padla, leva rokavica je bila polna krvi. Najbrže je na plesu po-

pila preveč šampanjca. Izgledala pa je - vsa obleka zamazana, obraz pa bled - kot mrliški prt."

Seveda, če je pa človeka umorila, bi najraje zavpila gospodična Rebell, ali zatrla je vihar razdraženosti in odgovorila z največjo mirnostjo: "Kaj še, tako fina dama!"

"Te so ravno najslabše. Ali tu prihaja njena sobarica, ne izdajte me" je še na hitro dejal postrešček.

"Le brez skrbi, markizi ne bom ničesar povedala."

Jnez je vstala in se napotila sobarici nasproti: "Ali že lahko govorim z markizo?"

"Da, gospodična, ravno prihajam, da vas odpeljem k njej. Za kaj pa gre?"

"Čipke!" Gospodična Rebell je še dodala zelo zaupno: "Prihajam od največje tukajšnje tvrdke. Če bo kaj kupčije, saj ni treba takoj, se bomo gotovo spomnili tudi na vas. Mogoče bi bili tako dobri in opozorili markizo, da še tu in tam manjkajo primerne čipke."

"Zelo rada, gospodična," in zaupno je zašepetala: "Me tudi rade nosimo čipke. Čisto pametno je, če dame od časa do časa kupijo nekaj novega, da me dobimo starino."

Bila je navadna soba z banalno eleganco, kakor je to v navadi v parisijskih, kamor so pripeljali gospodično Jnez. Z rdečim pajčolanom prekrita svetiljka je nudila precej skopo razsvetljava in iz vseh kotov je zrla globoka temačnost. Kriminalistka je s policijskim pogledom pregledala sobo in se vsedla v bližino vrat, skozi katera je vstopila.

Malo kasneje se je prikazala elegantna dama, ki je morala liti markiza, kajti tudi sobarica se je zopet prikazala. Dama se je vsedla tako, da je svetlobi obračala hrbet, sobarica pa jo je ogrnila z velikim svilenim šalom. Jnez jo je s hitrim pogledom motrila. V resnici je morala prestatiti težke duševne boje, kajti njen zapudrani in mašminkani obraz je bil ves otopel in podoben mrtvaški maski, kljub zelo finim potezom, ki se niso povsem skrile. Izgledalo je, da ji je šminkanje nekaj tujega, čeravno so Parižanke - tudi iz najvišjih krogov - velike oboževalke šminke. Na licih je bilo vse preveč barve, cesar bi ženska, vajena šminke, gotovo ne

napravila. Detektivka ni mogla ugotoviti, ali nosi dama temno plave lase. Ali je to bila dama, ki je kupila klobuk?

"Gospodična," je pričela z razgovorom markiza Touars, "želeli ste nujno govoriti z menoj. Ali je kaj važnega?" Glas gospe je bil nesiguren, frfrala je, nato nadaljevala, zajecljala in končno je spravila stavek z muko skozi zobe.

"Zelo mi je žal, da prihajam v času, ko motim, kakor vidim," je odgovorila Jnez. "Gospa markiza se najbrže ne počutite dobro. Še enkrat prosim oproščenja zaradi neugodnega časa..." Namenoma je govorila v ponižnem tonu, kajti opazila je, da se nemir pri markizi čedalje bolj stopnjuje, "...prišla sem, da vam ponudim v nakup čipke."

Glasi oddih se je izvil iz prsi markize in z rahlo razdraženostjo je odgovorila: "To nepomembno reč imenujete važno! Kako pa ste zvedeli, da sem v Parizu?"

"Naša tvrdka je vedno poučena o prisotnosti članov aristokracije v Parizu. Ena naših manekenk vas je sinoči zapazila na opernem plesu..."

Rumenkasta bledica se je razvlekla po potezah aristokratinje in le s težavo je odgovorila: "Tako? Ali se ni mogoče zmotila?" Ustrašila se je svojih besed, kakor da bi izgovorila neko neumnost.

"Mogoče se nisem dobro izrazila. Na plesu je bilo imenovano tudi ime markize Celestine Touars. Spraševali smo v hotelih in pansijonih, in tako smo prišli do vašega naslova."

"In kaj mi lahko pokažete, gospodična?"

"Čipke, milostljiva."

"Čipke? Kaj mislite, da jih nimam?" Nevolja markize je prišla sedaj do polnega izraza. "Kaj je to tako važno, da me pozno zvečer nadlegujete?... Ravno danes tako težko prenašam pariško ozračje."

"Ravno zato prosim tisočkrat oproščenja, da sem prišla ob tako nepravem času. Naravno, da naša tvrdka nikdar ni podvomila, da bi gospa markiza ne imeli čipk. Gre pa za to-le: Naša tvrdka je iz zapuščine - gotovo tudi vam znane kneginje Kucnijew - nabavila zelo dragoceno zbirko starih beneških čipk. En del je že bil prodan v Ameriko družini Vanderbilt. To je v resnici izredno ugodna prilika..."

"Ali imate čipke s seboj?" je vprašala markiza.

Jnez Rebell se je smehljala. "Od tvrdke sem poslana, da bi zvedela, kdaj bi vam bil všeč obisk naše manekenke z vzorci, in tudi še to, ali so vam ovratniki ali pregrinjala bolj všeč."

"Ničesar, draga gospodična. Trenotno nimam prav nobenega veselja kupovati novih toalet."

"Ali mi imamo vendar tako sijajne stvari," je dostavila Jnez.

"Mogoče nov ovratnik na rumeni damastni obleki?" se je vmešala sobarica, ki se je po stari pariški razvadi nadejala nekaj frankov napitnine.

"Ne, ne!" je odgovorila markiza odločno. "Oprostite gospodična, da moram prekiniti najin razgovor, mi ni dobro. Veseli me, da se je vaša tvrdka spomnila name, ali kakor sem vam že povedala, nimam trenutno prav nobene potrebe."

S težavo se je dvignila z naslonjača in s trudnimi koraki je odšla iz sobe. Svileni šal ji je zdrknil z ramen in vohunskim očem detektivke ni bilo mogoče prikriti, da je imela markiza levo roko obvezano. Tudi Jnez se je dvignila, da bi odšla. Tedaj pa se ji je približala sobarica, ji pomežiknila in zašepetala na uho:

"Vrnite se drugič, ko bo markiza boljše volje, se bo že dalo napraviti kako kupčijo! Potrudila se bom pregovoriti markizo, da kupi nekaj novih čipk. Ob tej priliki prosim, mislite name."

"Naša tvrdka se vas bo gotovo spomnila." Detektivka je že stala na hodniku, ko ji je padel v glavo dvoumni smisel lastnih besed. Pri tem ji je šlo kar na smeh. "Vrnem se že v najkrajšem času in se bom najprej pri vas javila. Kako pa je vaše ime, draga gospodična?"

"Blanche Dupont, gospodična."

"Dobro, gospodična Blanche. Nasvidenje! Prinesem vam lep ovratnik s seboj. Tako lepa gospodična kakor ste vi gotovo rada nosi nekaj elegantnega."

Sobarica je bila vsa srečna. "Seveda," je dejala, "storila bom vse, kar bom mogla."

Gospodična Rebell je hitela po stopnjicah navzdol in je že v nekaj minutah stala zopet na bulvarju Malesherbes. Z vsem kar je zvedela, ni bila ravno zadovoljna, kajti pravzaprav ni dosegla - ničesar. Utemelje-

nega sumničenja proti markizi Touars ni bilo. Jnez se je dobro zavedala, kako lahko se zberejo navidezne indicije, ki človeka zavajajo na napačne sledove. Najprej bi morala dokazati, da je markiza v noči umora nosila sumljiv klobuk, če ni bila na plesu z navadnim pajčolanom. Klobuk se ji ja lahko tudi ukradli? Vsekakor je mogoče, da bi ji ga ukradel sluga pansijona, da bi ga daroval svoji ljubici. Take tatvine se pogostokrat dogajajo. Da dama tatvine še ni opazila, je popolnoma naravno. Jnez se je dobro zavedala iz številnih izkušenj, da dame, ki pripadajo aristokraciji, še bolj pa lahkoživke, navadno niti ne poznajo bogastva svojih toalet. Največkrat kupujejo kar brez glave in dajejo tako kradljivim sobaricam dovolj prilike za povečanje njihovih postranskih zaslužkov.

Kakšna so pravzaprav sumničenja proti markizi Touars?

Gotovo je samo eno, da je bila markiza v tisti noči v bližini umora Bajje v Operi - to je treba ugotoviti - Pri tem je seveda lahko mogoče, da je od tam prišla v Rue Vivienne. Vrnila se je domov alkoholizirana, umazana in s krvjo polita. "Pijanost" je bila najbrže samo v bujni domošljiji služinčadi, ki duševne motnje vsporejajo s pijanostjo. Temu nasprotno dajajo umazana oblačila dokaz proti soudeležbi na umoru, kajti krvaveča roka je verjetno posledica nesrečnega padca.

Gospodična Rebell je le predobro vedela, da pariška policijane bo kar tako nastopala proti markizi. Niti uradnega povabila na policijo bi ne bilo mogoče izdejtstvovati samo na podlagi sumničenja, ki bi bilo utemeljeno v zvezi z nesrečnim klobukom. Vsekakor bi bila v tem slučaju potrebna izpoved gospe Lion. Ali na drugi strani je več ko sigurno, da bi modna kraljica z vso skrbnostjo postregla policiji s svojim "slabim spominom" in bi se ničesar ne spominjala, da bi si z neugodnimi izjavami ne kvarila svojega kroga odjemalcev.

Kot edino zanesljivo oporišče obtožbe prihaja v pošteb sam še podveza. Njena lastnica je vsekakor morala biti pri umoru prisotna.--

Razmišljanja detektivke je prekinil v tem hipu mož, ki je nekih sto korakov od nje oddaljen z vso naglico pritekel iz kavarne. Bil je Gozlan. V levici je vihtel časnik in dirjal ne da bi se okrog oziral - naravnost proti taksiju, ki se je ustavil na križišču velikih bulvarjev. Ali medtem ko je z naglico odpiral vrata avtomobila in se pognal v not-

ranjost vozila, mu je časnik ušel iz roke in padel na tla. Gospodična Rebell je svojemu tovarišu nekaj zavpila, ali glas se je v velikem šundru izgubil. Zagonetnega obnašanja stražnika si nikakor ni mogla razložiti. Nekaj korakov pred izgubljenim časnikom, ki je ležal v blatu je zapazila, da je to posebna izdaja dnevnika "Le Journal".

IV.

Časnik je bil ves prepojen od snežene brluzge, ali ga je kriminalistka kljub temu dvignila in stopila z njim pod cestno svetiljko. Niti z očetom ni trenila, ko je prečitala senzacionalni napis na prvi strani, pač pa je z vso mirnostjo pa tudi potrebno naglacio preletela vrste, da bi čimprej zvedela za vsebino. List pa je prinašal tole:

!!MORILEC S PLACE DE LA BOURSE ODKRIT !!

Verjetni povzročitelj grozovitega zločina je bil aretiran. Vse okoličnine so govorile, da bi moral biti povzročitelj umora neki moški in da bi moral biti damski klobuk služil zgolj za to, da oblasti spelje na krivo sled. Mogoče pa je, da je sodelovala tudi neka ženska, za kar govorita zlasti ona dva za klobuke in damska podveza. Vsekakor bo zasliševanje še marsikaj spravilo na dan. Medtem ko so oblasti doslej tavale še v nesigurnosti, se jim je sedaj posrečilo prijeti osebo, ki je gotovo v najožjih stikih z morilcem, če ni sama izvršila zločina.

Policija je postopala po preizkušenem sredstvu, ki pravi, da se zločinec zelo rad vrača na mesto, kjer je izvršil zločin, ali na mesto, ki je v zvezi z zločinom. Zato so postavili v stanovanju v Rue Guénégaud stražo. Kakor smo že poročali je bilo stanovanje umorjenca že v jutrajnjih urah po umoru prebrskano po nekem neznancu. V naglici pa neznanec najbrže ni našel tega, kar je iskal. Vsaj gospod Jean Leduc, eden naših najboljših kriminalistov, je tega mnenja. Okrog sedme zvečer, ko je bilo popolnoma temno, je zaslišal policijski uradnik, ki je bil v službi v stanovanju pokojnega Pellitana, da je nekdo pred vrati. Stražnik se je skrnil v zidno vdolbino na hodniku in že kmalu nato je vstopil v stanovanje moški, skrbno zavil v širok plašč in z razsvetljeno žepno svetiljko v roki. Dobro zaklonjenega stražnika ni zapazil, medtem ko je

stražnik dobro videl, da je moški zelo razburjen in da se ves trese. Tujec se je polagoma pretipal do sobe, kjer stoji blagajna. Z vso pazljivostjo mu je sledil stražnik, ki je vsak njegov gib najstrožje nadziral. Neznanec se je takoj lotil blagajne in z nekaj truda se mu je posrečilo odpreti komplicirane ključavnice. (Kakor so kasneje ugotovili ni imel točno ponarejenih ključev.) Ko je z močnim sunkom odprl vrata, je prese- nečeno zavpil ob pogledu na izpraznjene predale. Če bi bil nekoliko spreten bi že lahko vedel, da bodo papirji pač zaplenjeni od preisko- valnega sodnika in temeljito pregledani. Z bliskovito naglico se je po- licist vrgel nad neznanca, ga zagrabil za vrat in mu zvezal zapestji. Pri tem ni neznanec kazal prav nobenega odpora. Presenečenec se je tako tresel, da ni mogel odgovoriti na nobeno vprašanje, ki mu jih je stavil stražnik. S taksijem so ga brez navora pripeljali do najbližje policijs- ke stražnice, kjer so takoj pričeli s temeljitim zasliševanjem. Razen šopa ključev niso pri njem našli ničesar. Ničesar! - Vsi žepi so bili prazni - niti žepnega robca ni bilo. S perila so bili vsi monogrami od- rezani, ravno tako so bili vsi napisi tvrdk iz suknjiča in plašča s si- lo odstranjeni. Tudi hlačni gumbi so bili odrezani, najbrže so bili op- remljeni z naslovom krojača, ki je hlače izdelal. Mesto gumbov je imel neznanec, ki je tako skrbno odstranil vsako sled identitete, ker je ver- jetno računal z aretacijo, okrog pasu širok, obrabljen jermen.

Ko so ga hoteli zaslišati, je večkrat zaporedoma zavpil: "Ničesar ne bom izpovedal! Ničesar ne boste zvedeli!" Na vsa vprašanja je molčal, ka- kor da bi bil nem. Zato so morali zasliševanje prekiniti in neznanca iz- ročiti preiskovalnemu sodniku. Ali bo tudi tam tako trdovratno molčal je precej dvomljivo. Vsekakor do sedaj ne vedo kdo je neznanec, ker tudi še niso znani uspehi preiskave prstnih odtisov. Njegov obraz ni podoben ni- ti eni sami fotografiji, ki jih hranijo v albumu zločincev.

Aretiranec je majhen, bledečast mož, kakih 165 cm visok. Brado in lase si je obril v teku dneva. Njegova glava blišči kot biljardna krogla. Sta- rost je nedoločljiva, verjetno je star med tridesetimi in štirideset- timi leti. Posebnih znakov nima. Policijsti mislijo, da je pripadnik viš- jih slojev, kar bi bilo čisto v slogu celotne afere. Oblečen je bil nez- nanec v modro angleško ševijotasto obleko. Tudi plašč je bil iz istega blaga. Na nogah je imel visoke čevlje na elastiko, na glavi pa trd črn

klobuk.

Kakor nam sporoča naš sodelavec je del v ulici Guénégaud najdenih pisem že urejen in pregledan. So to pisma, s katerimi so se razkrivali najvidnejši člani pariške visoke družbe. Izgleda, da nimajo ta pisma s se danjo afero, niti z gospodom Pellitam nič skupnega, ker so že desetletja stara. Oblasti domnevajo, da jih je gospod Pellitan uporabljal za izsiljevanja, drugače je popolnoma nemogoče, kako bi si mogel nakopičiti tako veliko premoženje, ki so ga našli v njegovi posesti.

Pričakujejo se velika odkritja! ---

Jnez Rebell je spustila časnik na tla ter počasi odšla čez bulvar in mrmrala sama s seboj: "In še prosila sem tega Gozlana, naj se po nobeni ceni ne pusti zmotiti od izjav, ki bi morebiti govorile proti našemu načrtu. No in že pri prvem alarmu mi ta gumpec zbeži! Ja, ti moški! -"

S kimajočo glavo je mlado deklo hitelo dalje. - Medtem je odbila ura deset. Vrata ponosnih stavb na velikih bulvarjih so v tem času zapirali. Številni avtomobili so drveli po cestnem tlaku, in že v nekaj minutah se je detektivka znašla iz tihe in čestitljive mestne četrti v polnem diranju glasnega Pariza, ki je tudi ta zimski večer drvel na plesne prireditve.

Gospodična Rebell je vzdihnila, obstala je na cestnem križišču in za hip opazovala množice ljudi in vozil, ki so drveli mimo nje. Ali njen pogled je bil prazen in brez zanimanja, kajti tistega, kar je iskala v vrtincu ni bilo mogoče najti.

Godrnjala je sama s seboj in odšla dalje, nobena rešitev zamotanega vozla ji ni padla v glavo. - "Ali sem mogoče na napačni sledi?" se je spraševala. "Kaj drvim za previdom, medtem ko so drugi srečnejši in se bližajo cilju?" - Za trenotek se je zbudilo v njej častihlepje, ki ji je narekovalo naj takoj išče dalje, potem pa si je dejala, da je vendarle pametnejše, da počaka v miru na razvoj stvari in naj se ne prenagli, ker bi ji prevelika vnema razdejala lahko ves dobro zasnovan koncept. - Preveč sem trudna - je napolglasno spregovorila - mogoče mi v snu pride boljše misel.

Med tem samogovorom je počasi koracala dalje; nenadoma pa se je energično povzpela, stresla strupen mraz z ramen in jo s kratkimi, hitrimi

koraki pobrala naravnost domov. --

Prvo, kar je Jnez naslednje jutro storila je bilo, da je točno pregledala vse časopisne vesti, ki so obravnavale umor v Rue Vivienne. Ali vsi številni časniki, ki jih je preskrbela mamka Martin, niso vsebovali niti ene same besede več, kakor pa sinočna posebna izdaja. Tudi v snu ni našla nobene posrečene rešitve, zato je bila precej slabe volje in redkobesedna in jo je kar hitro ubrala na policijo.

K sreči gospoda Leduca ni bilo v pisarni, ker bi jo gotovo zafrkaval. Z ironijo predstojnikov pa se ni dobro igrati.

"O aretirancu ne vemo prav ničesar," je dejal eden izmed policijskih uradnikov svoji mladi tovarišici. "To mora biti presneto rafiniran tič, ki se je zelo previdno lotil posla, tako da sedaj stojimo pred popolno zagonetko. Tako kakor ta, se navadno obnašajo le do popolnosti izvežbani kaveljni. Tako previdno postopajo samo, kadar gre za veliko stvar. In pri tem - tega hudimana - ni niti v albumu zločincev! Najbrže je to nek mednarodnjak, ki ga je nekdo poslal v Pariz. Nekaj golih besed, ki jih je izpregovoril pred komisarjem - nadalje molči kot grob - ima čisto svojevrsten prizvok. Govoril je neke vrste ameriške francoščine, kakor sedaj trdijo."

Gospodična Rebell je pri tem morala nehote misliti na besede madam Lion, ki je tudi pripovedovala, da je kupovalka klobuka govorila z ameriškim akcentom. Markiza Touars pa je napravila vtis čistokrvne Francozinje. Medtem ko sta se pogovarjala o čisto postranskih stvareh, je vstopil kriminalni uradnik, ki je prinesel različne fotografije neznanca, kakor tudi rezultate prstnih odtisov in merilnih podatkov po Bertilonševem sistemu. "Tega potepuha v resnici ni v listi zločincev," je dejal, "ali od časa do časa se rad pojavi kak novinec. Tudi ni nobene besede več spregovoril - celo pred preiskovalnim sodnikom je stal kot lipov bog, tako da je stari gospod z veliko zadrego sestavljal zapisnik. Leduc, ki je bil pri zasliševanju, pravi, da je bila zadeva precej komična."

"Ali ste vi gospodična, zvedeli kaj novega?"

"Neko sled imam," je odgovorila, "vendar ne vem ali naj jo še naprej sledim. Gozlan mi je takoj zbežal, ko je prebral posebno izdajo, in mislim, da bodo od zgoraj tudi tako mislili in omejili zasledovanje. To smo

že večkrat doživeli."

"Dokler oblast ne uvidi, da je na slepem tiru, ste hoteli reči, kaj ne?"

"Tako približno," je hitro dodala, "vsekakor moramo počakati, kaj bo preiskovalni sodnik spravil iz neznanca."

V tem trenutku je vstopil detektiv preiskovalnega zapora, ki je med drugim povedal, da ima stenogram zapisnika, o katerem so ravnokar govorili. Jnez Rebell ga je prebrala, bil pa je zelo kratek kajti jetnik je bil še vedno mutast in na stavljena vprašanja ni reagiral niti z besedo niti s kretnjo. Popis aretacije in izsledki pri preiskavi so se popolnoma ujemali s podatki v časniku. Izjemoma, kajti največkrat časnikarji radi pesnikujejo. Preiskovalni sodnik še ni odredil novega zasliševanja, zato ni bilo pričakovati novic. Jnez Rebell je zaradi tega sklenila, da napravi po bulvarjih svoj dnevni nadzorni sprehod in pri tej priliki premisli, kako bi v vso zadevo prinesla nekaj več jasnosti.

Če je bil g. Pellitan v prvih jutranjih urah, ko vse spi, na ulici zaklan in to precej oddaljen od svojega stanovanja, potem je jasno, da ni bil na ulici čisto slučajno. Tako je premišljevala Jnez. Kaj pa je iskal na ulici in od kje je prišel?

Ta vprašanja so se zdela gospodični Rebell dovolj določena, da je takoj pričela postavljati tudi odgovore. Zelo verjetno je, da bi se našla kaka sled morilca, če bi nekoliko pregledala življenjske navade g. Pellitana.

Poizvedovati po pisarnah poljedeljskega ministerstva, kjer se je mudil Pellitan v delavnih urah, je golo zapravljanje časa, kajti detektivka je dobro vedela, da se je tamkaj ponašal kot vesten uradnik. Ali v hiši, kjer je stanoval, bi bilo vsekakor dobro malo pogledati. Hišna bi že lahko nekaj vedela, mogoče poznajo tudi podnajemniki življenjske navade Pellitana. Prav gotovo pa služinčad... Pariška služinčad vohuni po ves dan. Jnez se je spomnila, da stanuje v hiši tudi igralka Lopaire. Ta ima gotovo služkinjo. In ta bi bila že kar pravšna.

V večernih urah, ko je bila gotova, da gospodične Lopaire ni doma, se je Jnez napotila v Rue Guénégaud, potem ko je kupila nekoliko slaščic in bombonov. Lope za hišnika se je srečno izognila in že v naslednjih tre-

notkih je zvonila na vratih gospodične Lopaire.

Precej površno oblečena služkinja je prišla odpirat. "Ali je gospodična doma?"

"Ne, je že odšla v gledališče, kaj pa želite?"

"Mogoče bi pa to kar z vami lahko opravila," je odgovorila Jnez, ki drugačnega odgovora tudi ni pričakovala. "Veste jaz imam plesno šolo in bi hotela vedeti, če ima gospodična Lopaire kako obnošeno obleko na prodaj."

Boljše pariške pevke in gledališke igralkke prodajajo namreč od časa do časa svojo garderobo pevkam in igralkam, ki nastopajo v manjših dvoranah in morajo biti elegantno oblečene, čeravno je njihova plača po navadi zelo skromna. Gospodična Rebell je pogruntala dobro pretvezo, da se je utihotapila tja, kjer je pričakovala novih odkritij.

"Nekaj cunj bo že tu," je odgovorilo dekletu, "ali to vam bo najbrže le preveč slabo, kajti naša milostljiva je zelo skopa."

"Ali bi lahko pogledala?"

"Prosim, prosim! Stopite, morebiti kar v kuhinjo, tu je več svetlobe, kakor pa na hodniku!"

Gospodična Rebell je našla v kuhinji tri dekleta, ki so sedela okrog male mize. Pile so kavo in kadile cigarete. Služkinja igralkke je gospodično Rebell predstavila kot "gospo, ki kupuje kostume". Pri tem je Jnez zvedela, da je najdebelejša kuharica pri gospodični Lopaire, medtem ko Lucija in Francka služita nekje drugje v hiši. Dekletu, ki ji je odprlo je bilo ime Ema.

"To je pa imenitno, da pridem ravno h kavi," je dejala detektivka. "Prihajam od prijateljice, ki pa je ni bilo doma. Tako lahko slaščice in bonbone kar skupno pohrustamo."

Te besede so dekleta z veseljem pozdravila. Kuharica ji je natočila skodelico kave in v trenutku si je gospodična Rebell osvojila štiri srca. Najprej so ženske čeburnjale o vseh mogočih stvareh, o gledališču pred vsem, na tem polju sta bili obe služkinji igralkke takorekoč doma. Ko so slaščice precej hitro izginile iz mize in so ostali samo še bonboni, je Ema na prošnjo gospodične Rebell privlekla kostume na dan. V resnici

niso bili več dosti vredni, vendar se je Jnez delala, kakor da jih z vso vnemo ogleduje. Posebno pozornost ji je vzbujala neka zelena obleka iz Crepe-de-China, ki bi se na malem odru še kar lepo obnesla.

"Bog zna koliko bi zahtevala za to obleko?" je vprašala detektivka.

"Tega točno ne vem. Gospodična Lopaire določa cene po vsakokratnem razpoloženju, 100 frankov bo gotovo zahtevala."

"To je pa hučo drago, ali ena mojih učenk nujno potrebuje kostum za oder, ker bo koncem tedna angažirana. Kaj bi ga ne mogla dobiti za 80 frankov? Dekle je ubogo in začetna plača zelo majhna."

"Mogoče se bo dalo z njo govoriti," je dejala Ema in skomignila z rameni. "Če bo dobre volje, vam ga bo mogoče kar darovala! Najboljše bo, če se vrnete jutri popoldne okrog treh, takrat jo boste gotovo dobili doma."

"Seveda se moram vrniti" je odgovorila gospodična Rebell in pri tem napravila precej nezadovoljen obraz, medtem ko je še enkrat pregledala zeleni kostum, kakor da bi se ne mogla od njega ločiti. "Kar priznati moram", je dejala in pogledala na dekleta, "da sem zelo nerada prišla v to hišo. Kar strah me je bilo. Tu je vendar umorjenec stanoval." Te besede je izrekla šepetaje in s tajinstvenim naglasom, da so se dekleta kar stisnila druga k drugi.

"Vsekakor," je dejala ena: "Gospodična Lucija ga je celo poznala!"

"Oh, kako zanimivo, kaj ste bili pri njemu v službi?"

"Oh, kje pa," se je zasmejala Lucija, "služim že nekaj let pri upokojenem majorju, pri katerem delam skoro to kar hočem. Mi stanujemo v šestem nadstropju in tako naravno vemo vse, kaj se godi nad nami."

"Kako strašno, ko človeka kar na cesti umorijo. Ubogi človek je bil gotovo zelo reven, majhen uradniček. Bogve zakaj so ga zaklali?"

"O le ne pomilujte ga," je odvrnila gospodična Lucija in postala vsa srečna, da o stvari nekaj lahko pojasni. "Če človek bere časopise, potem bi res mislil, da je pomilovanja vreden, ampak jaz ga boljše poznam. Kaj je to v navadi pri dostojnih uradnikih, da se po 14 dni in še več ne pokazujejo v stanovanju, ali pa v sredi noči hodijo na sprehod ali celo sprejemajo dvomljive damske obiske, ki se javljajo na cesti z žvižganjem?"

"Kaj ne poveste?!"

"Gospodična Lucija spi namreč v predsobi poleg vhodnih vrat in tako

lahko vse sliši, kaj se godi na stopnjišču," je pojasnila Ema.

"Pomislite, gospodična," je nadaljevala Lucija obrnjena proti Jnez, "pogostokrat so prihajali ljudje z visoke družbe, tako dame kakor gospodje in to vedno s precej povešeno glavo. E, sem dejala sama pri sebi, tu pa nekaj ni v redu. Včasih sem se v nogavicah splazila po stopnjicah navzgor in prisluškovala pri vratih. 'Ne', sem enkrat slišala, 'trideset tisoč, kakor sem vam pisal, gospa. Svojo usodo imate v lastnih rokah, jaz ne morem ničesar napraviti.' Potem pa sem slišala kako je ženska glasno ihtela, nisem pa mogla ničesar razumeti, dokler ni Pellitan nadaljeval: 'Ponavljam vam, da moram tudi jaz nalog samo izvršiti. Tu je samo da ali ne - drugačne rešitve ni.' Nato sem slišala, da so se v stanovanju vrata odprla, pa sem se zato po stopnjiščni ograji spustila navzdol. Nato sem odprla vrata, vzela plašč in sčotko ter pričela čistiti oblačilo. Čez nekaj časa sta prišli po stopnjicah navzdol dve dami in dobro sem slišala kako je ena izmed njiju dejala: 'Smo v mreži črnega pajka'. Ko sta me zapazili, sta se prestrašili in kar hitro izginili."

"Zelo, zelo zanimivo!" je dejala gospodična Rebell. "Vi ste opazovali kot kriminalna uradnica, gospodična Lucija. Tega bi vam nihče ne prisodil."

"No, sedaj ste slišale," s temi besedami se je Lucija obrnila do ostalih deklet in laskavo pristavila, "gospa mi da prav, medtem ko moj major stalno zmerja, češ da nas to prav nič ne briga."

"Ampak kaj mislite, gospodična Lucija, kaj se skriva za to zadevo?"

"Izsiljevanje. Pellitan je bil oderuh, ki ni poznal usmiljenja. Zato sem takoj rekla, ko sem slišala, da je bil umorjen, da mu je gotovo plačala ena izmed njegovih žrtev. Z ljudmi, ki druge tako izžemajo, nimam nobenega sočustvovanja. Še vse premalo se mu je zgodilo. Vsak prst bi mu morali posebej odsekati!" Detektivki se je zdelo, da se je Lucija spustila v prusijaške maščevalne metode.

"Sčasoma je moral Pellitan gotovo zapaziti, da se zanj zanimam, kajti kakor hitro so se zgoraj vrata odprla, sem že bila na stopnjicah in ravno tako sem pazila, če je kdo prišel ven. Nekega dne je ves divji zarentačil nad menoj: 'Kaj yohunite stalno tu okrog vi neumna koza'. No ali tu je slabo naletel. 'Če takoj ne izginete vam bom z železom zlikala-

gobec, vi pajek!' Slučajno sem imela železo v rokah in z vso jezo sem z njim mahedrala. Kot bi strela udarila vanj je izginil po stopnjicah navzdol. Tako sem kričala, da je slišala vsa hiša."

"V resnici," je dejala Ema, "ko je Pellitan dirjal po stopnjicah navzdol so iz vsakih vrat gledali ljudje, radovedni zakaj je nastal tak hrušč. Celo naša milostljiva je bila radovedna. No, nasmejali pa smo se do sitega."

"Da, saj je res moralo biti prijetno... Vzemite gospodična Lucija še nekaj bombonov... Ali ne bi hoteli to kar veste sporočiti kriminalni policiji? Gotovo vam bi bili hvaležni," je menila Jnez.

"O za nobeno ceno na tem svetu! S policijo pa nočem imeti nobenega opravka."

"Ali ne veste, da so razpisali 5000 frankov nagrade za tistega, ki najde morilca, in kdor k temu kaj pripomore se ga bodo gotovo tudi spomnili."

"A to pa je nekaj drugega," je dejala Lucija, "ali ne, s policijo ni nič!"

"Kdaj pa sta se tako sporekla z g. Pellitanom?"

"Kake štiri tedne bo od tega. Ali to vam že lahko rečem, od tega časa dalje ni imel nobene mirne ure več. Če sem le mogla sem mu kakšno zaigrala."

"No, kaj pa ste mu še storili na primer?"

Štiri dekleta so se pogledala kakor po dogovoru in glasno zasmejala.

"V stanovanju je imel staromodni zvonec. Za njega smo navezale dolgo vrv in mu zvonile vsakih pet minut. To je bilo smeha, rečem vam, ko je prilezel ven pa ni nikogar našel in s treskom zaloputnil vrata. Takoj nato pa smo zopet zazvonile. To je trajalo toliko časa, dokler ni potegavščine odkril. Ampak upal pa si le ni zatožiti me pri majorju!"

"Saj vi ste vendar poznali njegove skrivnosti," je pokimala Jnez "kaj niste opazili, da so pogostokrat prihajale tudi posamezne osebe?"

"Tega pa res nisem opazila. Včasih so prihajali ljudje, kadar ga po tedne ni bilo doma, so zvonili in zopet odhajali. Pellitan pa je tudi v času svoje odsotnosti dobival pošto pri hišni. Večkrat sem videla, da je pismonoša cel šop pisem pri njej oddal. Drugo jutro jih že ni bilo več

tam, s hišno je moral biti potemtakem dogovorjen."

"Kaj se vse ne dogaja na tem božjem svetu," je dejala gospodična Rebell, ki je od služkinje več zvedela, kakor pa je pričakovala. "Sedaj pa je že čas da grem, saj sem itak že ves dan zapravila. V kratkem pridem zopet. Lahko noč, gospodične!"

Detektivka se je takoj napotila h hišni in vstopila v njeno lopo ne da bi potrkala.

Hišna, ki je bila že priletna ženska, je v nočni jopici sedela pri mizi in popravljala oblačilo. Ob vstopu detektivke je jezno vstala in zakričala: "Kaj vam v glavo ne pade kar tako prihrumeti v sobo! Če potrebujete kako pojasnilo, potrkajte lepo na okno! Sedaj se pa kar lepo poberite ven!"

Hišnice v Parizu so skoro vse povrsti objestne, ta pa je bila še prav posebno predrzna in surova.

"Želim zvedeti," je dejala kriminalistka vsako besedo posebej povdarjajoč in ji pomolila pod nos policijsko legitimacijo, "komu ste izročali pisma, ki so prihajala na naslov g. Pellitana v času ko ga ni bilo doma?"

Vsa prestrašena je hišnica pogledala gospodične Rebell in odgovorila s trepetajočim glasom: "Kaj tudi vi že veste? Saj sem si zmeraj mislila, da mora priti enkrat stvar na dan."

"Govorite!" jo je nahrulila Jnez.

"Včasih jih je sam prišel iskat, kadar je zunaj stanoval."

"In drugače--?"

"Da - " z ihtečim in jeoljajočim glasom je nekaj mamljala, nato pa hitro odgovorila: "Včasih pa je poslal svojo ženo!"

"Ženo?" Je dejala detektivka vsa presenečena. Šele po kratkem odmoru je dodala: "Kaj je bil oženjen?"

"Da celo lepo, mlado ženo ima, prav dolgo pa ni poročen."

"Poročen z ženo, s katero ne živi skupaj?"

"O, da," je odgovorila hišnica, "prav lepo stanovanjce imata na obrežju, to mi je gospa sama pripovedovala, in to stanovanje tu v Rue Guénégaud je imel samo zaradi kupčij."

"S kakšnimi kupčijami pa se je ukvarjal?"

"Pravijo, da z oderuštvom," je odgovorila hišnica prisiljeno in šepetaje.

"Če to pravijo, pravijo resnico." Gospodična Rebell je slutila, da je Pellitan hišnici dajal bogate napitnine, da je z očesom zamižala, ko je sprejemal nočne obiske, zato je nadaljevala: "To je samo provizorično zasliševanje, gospa hišnica. Vi boste morali svoje izpovedi ponoviti na policiji in pred preiskovalnim sodnikom. Zato se držite čiste resnice! - Ali vam je poznano drugo stanovanje g. Pellitana?"

"Ne", je odgovorila hišnica in sovražno pogledala Jnez. Njen rezek glas jo je gotovo užalil. "O vsem tem pravzaprav ničesar ne vem. Kaj sploh hočete od mene, kaj sem kaj zakrivila?" Te besede je spregovorila razdraženo in s histeričnim naglasom. "Še enkrat vam povem, da prav nič ne vem! In tudi če bi kaj vedela, bi vam ne povedala - vam že ne!"

Jnez je takoj sprevidela, da je hišnica v veliki stiski, doživljaljaj, ki je kriminalistki iz izkušnje dobro poznan. Priča hoče nekaj zatajiti in s silo izgnati iz svojega spomina. Tako se je hotela hišnica s svojim povdarjenim "Ne vem" znebiti spomina, dokler se ji ni v razburjenosti zadnjih besed - temeljito zareklo.

"Je že dobro," je odgovorila gospodična Rebell, "česar ne veste, ni treba, da poveste. Lahko noč!"

Hišnica seveda na pozdrav ni odgovorila. Da ne bi jo opozorila je Jnez zamolčala, da bo preiskovalnemu sodniku predložila, naj jo zaslišijo. Če bo poziv prišel nenadoma, hišnica ne bo imela časa izmisliti si laži, s katerimi bi svoje zveze z oderuhom in mlado ženo skrbno prikri-la. Z mlado ženo... No saj Pellitan ni bil star, ampak preiskovalni sodnik in gospodje tovariši bodo gotovo debelo odpirali oči, ko bo prišla s temi novicami, ki jih nihče ni pričakoval. No problem gotovo ni tako enostaven, da bi moral biti brezimni neznani jetnik že tudi morilec, kateremu je treba najti samo še identiteto.

Tajnik Leduc je bil zelo presenečen, ko mu je gospodična Rebell sporočila uspehe svojih poizvedovanj.

"Izredno zanimivo!" je mrmral precej slabe volje, ker je moral ponov-

no priznati sposobnosti detektivke, kar mu ni bilo posebno prijetno. Ali nepravilčen ni bil, zato je takoj telefoniral preiskovalnemu sodniku Š. Monnieru in mu javil izjave detektivke. Prosil ga je tudi naj bi za jutri ob desetih dopoldne odredil zaslišanje hišnice.

"Ali ste kaj bližjega zvedeli od jetnika?" je vprašala tajnika Jnez.

"Ničesar! Danes se je ravnokar molčeče obnašal kakor prejšnji dan. Tudi drugače nismo mogli dobiti nobenih podatkov. Še vedno urejujemo najdena pisma, ki so sicer vsebinsko zelo zanimiva, nimajo pa z umorom nobene zveze. Smatram, da je vaša preiskava precej brezpomembna. Še nekaj gospodična Rebell, priporočljivo bi bilo, da bi jutri bili prisotni pri zasliševanju, poleg tega pa ima preiskovalni sodnik za vas nekaj novih naročil."

V.

Detektivka si je predstavljala gospoda Monnierja kot čestitljivega starega gospoda z belo ali vsaj sivo brado in je bila zato zelo prese-nečena, ko je nekaj minut pred deseto uro, našla kot preiskovalnega sod-nika moža v sredini tridesetih let, ki je imel na sebi elegantno sodnij-sko obleko in napravljaj zelo ugođen vtis. Z dobro negovano roko je sprejel legitimacijo gospodične Rebell in jo vrnil s pripombo: "Vi ste torej tista znamenita detektivka, pred katero ni ničesar prikrito. Mis-lil sem, da ste napol moški, vidim pa s presenečenjem, da ste mlada lepa dama."

Jnez se je z zahvalo poklonila in gospod Monnier ji je odkazal sto-lico, nakar je odredil, naj privedejo jetnika.

Gospodična Rebell je z veliko nestrpnostjo ogledovala vrata, njena radovednost pa je bila kaj kmalu potolažena, kajti že po nekaj minutah se je pokazala robustna postava stražnika z jetnikom, ki je imel zvezani zapestji. Vsa njegova zunanost se je popolnoma ujemala s popisom v ča-sopisju. Bil pa je nenavadno bled. Globoki kolobarji so obrobjali ruja-ve oči, ki so hladno motrile sodnika. Črnkast blesk je pokrival lica in glavo, obriti lasje so poganjali na vse strani. Pričakovati je bilo, da se bo ves izgled popolnoma spremenil, čim bodo lasje in brada dosegli

normalno dolžino. Nihče ni tega tako težko pričakoval ko gospod Monnier.

"Sedite," je dejal preiskovalni sodnik jetniku, "če pa rajši stojite tudi nimam ničesar proti temu. Ako ste pripravljeni odgovarjati na moja vprašanja, mi povejte najprej, kaj ste iskali v stanovanju v Rue Guéné-gaud. V slučaju, da mi zadovoljivo in iskreno obrazložite, nimam nobene pravice vas še nadalje zadrževati v zaporu. Če pa mi ne odgovorite, vas bom moral toliko časa pridržati, da se vsa zadeva pojasni."

Jetnik je trdovratno molčal, niti s trepalnicami ni trenil, pač pa je stmel naravnost, kakor da bi sploh ničesar ne slišal. Gospodična Rebell ga niti trenutka ni pustila iz oči, zapaziti pa ni mogla ničesar, kar bi ji že ne bilo znano iz točnega časopisnega poročila. Ocenila mu je starost na trideset let, čeravno je bila tudi ta ocena precej tvegana. Gospod Monnier je stavil jetniku, ki je stal kot iz kamna sklesan steber, še nekaj vprašanj, nagovarjal ga je vljudno, celo dobrohotno ne da bi iz voščenega obraza izzval kakršno koli znamenje prisebnosti. Po četrturnem brezuspešnem naporu je odredil, naj jetnika zopet odpeljejo. Ječar ga je prijel pod roko in ga kot voščeno pupo odpeljal iz sobe. Jetnik ni niti z najmanjšo kretnjo pokazal, da bi ga vsa ceremonija količkaj zanimala.

"Tako je vsak dan," je vzdihnil preiskovalni sodnik, "kaj naj še storim? Državni pravdnik me je enostavno proglasil za nesposobnega, kakor da bi on iz tega kamna v človeški podobi mogel kaj več izstisniti! Kaj mislite vi o tem?"

"Ali je morilec, ali pa ena izmed žrtev Pellitanovega izsiljevanja. Vsekakor mora imeti važen razlog, da se drži v tajinstvenosti. Čaka ga lahko samo giljotina ali pa družabni prezir. Stalno ga ne morete držati v preiskovalnem zaporu, obtožbo bo pač treba sestaviti. In česa ga lahko obdolžite: vdora v zasebno stanovanje, to je kaznjivo s polletnim zaporom."

"Vi pozabljate, da je imel ponarejene ključe za blagajno, okoliščina, ki ga močno obremenjuje, tudi ne verujem, da bi mogel še posebno dolgo molčati. Skoro vsi jetniki v preiskovalnem zaporu so v začetku nekoliko komični, potem pa kmalu uvidijo, da jo boljše izpeljejo, če

se vrnejo na normalno pot. Seveda pa so tudi izjeme - o, da!"
V tem je pripeljal stražnik v sobo žensko, v kateri je detektivka takoj spoznala hišnico iz Rue Guénégaud, ki ji je včeraj jezиковo in zmešano odgovarjala. Globoko se je priklonila pred preiskovalnim sodnikom in takoj nato že privlekla iz torbice svilen robec in ga pritiskala na oči. Nenaden poziv pred preiskovalnega sodnika jo je popolnoma zmedel, kakor je to navada pri takih ljudeh.

Gospodična Rebell se je pri njenem vstopu tako vsedla, da je imela obraz zakrit od male omare, ki je stala v bližini. Hišnica njene prisotnosti ni mogla zapaziti.

Žena je povedala svoje ime: Marija Forgeron, in odgovarjala na vsa vprašanja preiskovalnega sodnika polagoma in bojazljivo. Vsa njena izpoved se je popolnoma vjemala z izjavami, ki jih je sinoči povedala J-nez. Izpovedala je tudi, da jo je gospod Pellitan večkrat obdaroval z denarjem. Odgovor na vprašanje, koliko je bilo teh napitnin, je pomečkala z "sem in tja sem dobila po kak zlatnik." Iz vsega je preiskovalni sodnik povzel, da je doslej govorila resnico, radoveden je bil samo, če bo to storila tudi v naprej.

"Popišite mi mlado gospo Pellitan," je dejal sodnik.
Izkazalo se je takoj, da gospa Forgeron takega popisa ni bila zmožna. "Da, bila je zelo srčkana, mlada, plava, v ostalem ne vem, kaj bi rekla, vedno je bila prijazna, vesela in dobra. Več pa kar ne vem. Ostajala je pri meni zelo malo časa."

"Koliko je bila približno stara?"
"Okrog dvajset let, mogoče niti toliko, lahko pa tudi več. Pri tako mladih ljudeh je starost včasih težko uganiti."

"Koliko časa je stanoval gospod Pellitan v hiši?" je vprašal Monnier nato.

"Teга vam ne morem povedati. Moj mož je za vratarja šele pet let, in gospod Pellitan je bil že nekaj let poprej najemnik v hiši."

"Kdaj pa je bila poroka?"

(Dalje prihodnjič)